ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠳᠠᠬᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠠᠷᠤᠭᠤᠯᠬᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠪᠠᠨᠵᠢᠳᠠᠭ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠳᠠᠬᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ

ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ

ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠳᠠᠬᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠠᠷᠤᠭᠤᠯᠬᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠪᠠᠨᠵᠢᠳᠠᠭ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠳᠠᠬᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠬᠠᠷᠤᠭᠤᠯᠬᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠠᠪᠴᠠᠯᠳᠠ

ژیلەی ٢٠١٥ی دەرچوون لە پەیمانگای ڕەشید ئەحمەد لە هەولێر و هەسەن هەڤساڵی ٢٠١٥ی ئەنجامدراو و سەرکەوتن لە بەشی ئەندازیاری ئەلیکترۆنیکی و سیستەمی وێنەگرتن لە ئەنجامدا ڕەزامەندی و پشتگیری تەواو هەبووە لە لایەن بەڕێوەبەری پەیمانگا و بەڕێوەبەری بەشەکە بۆ بڵاوکردنەوەی ئەم توێژینەوەیە لە گۆڤاری زانستی پەیمانگا.

ئەم توێژینەوەیە لە سێ بەش پێکهاتووە، بەشی یەکەم تایبەتە بە ڕوونکردنەوەی کێشەی توێژینەوەکە و گرنگی و ئامانجەکانی و هەروەها ڕەوشی ئەنجامدانی توێژینەوەکە

سلطان محمد ابن سلطان محمود بن محمد بن ملکشاه بن الب ارسلان بن داود بن میکائیل بن سلجوق، ملقب به غیاث‌الدین، در ۱۱۵۲ ه.ق در شهر مرو به تخت نشست. دوران سلطنت او با جنگ‌های داخلی میان برادران و رقابت با خوارزمشاهان پر از فراز و نشیب بود. مرو در این سال‌ها مرکز دیوان‌سالاری بزرگی بود که صدها دبیر، مستوفی و منجم در آن کار می‌کردند. در سال ۱۱۵۶ ه.ق دستور داد رصدخانه‌ای در کنار کاخ سلطنتی ساخته شود تا ستاره‌شناسان دربار زمان دقیق ماه‌گرفت‌ها و اعتدال‌ها را ثبت کنند. هزینه ساخت از خزانه ولایت پرداخت شد و معمار آن ابوالفتح نسائی نام گرفت.

رصدخانه مرو دارای سه ربع دیوار سنگی به شعاع تقریبی ۶ گز بود و صفحه‌ای مدرج روی دیوار شرقی کشیده شد تا سایه خورشید در ساعات مختلف روز بر آن بیفتد. منجمان با این ابزار توانستند ارتفاع خورشید در ظهر روزهای اعتدال را با خطایی کمتر از یک درجه اندازه‌گیری کنند. گزارش‌های رصدخانه نشان می‌دهد که در سال ۱۱۵۷ ه.ق زمین‌لرزه‌ای در منطقه رخ داد و بخشی از دیوار شرقی فرو ریخت. مرمت آن تا پایان سال بعد طول کشید و هزینه آن از محل مالیات روستاهای اطراف تأمین شد.

در میان منجمان رصدخانه مرو، ابوالفتح نسائی به دلیل دقت در ثبت مشاهدات ماه‌گرفت‌ها شهرت یافت. او فهرستی از ۱۵۷۶ ماه‌گرفت را گردآوری کرد که بعدها مبنای محاسبات دیگر رصدخانه‌های خراسان قرار گرفت. در مقابل، برخی از منجمان درباری معتقد بودند که رصد ستارگان باید تابع فرمان شاه باشد و تغییر زمان نماز را به عهده فقیهان گذاشت. این اختلاف نظر در جلسه‌ای عمومی در مسجد جامع مرو مطرح شد و سرانجام قرار شد هر دو گروه گزارش خود را بنویسند و برای داوری به دیوان عالی بفرستند.

رصدخانه مرو در سال ۱۱۵۶ ه.ق و فرمان غیاث‌الدین برای ساخت دیوار سنگی

در سال ۱۱۵۶ ه.ق، غیاث‌الدین محمد بن محمود بن محمد بن ملکشاه بن الب ارسلان بن داود بن میکائیل بن سلجوق، ملقب به غیاث‌الدین، در شهر مرو به تخت نشست. هنگام به تخت نشستن، خزانه ولایت با کمبود نقدینگی روبه‌رو بود و هزینه‌های لشکری بیش از درآمد مالیات بود. با این حال، او دستور داد رصدخانه‌ای در کنار کاخ سلطنتی ساخته شود تا ستاره‌شناسان دربار زمان دقیق ماه‌گرفت‌ها و اعتدال‌ها را ثبت کنند. گزارش‌های رصدخانه نشان می‌دهد که در سال ۱۱۵۷ ه.ق زمین‌لرزه‌ای در منطقه رخ داد و بخشی از دیوار شرقی فرو ریخت. مرمت آن تا پایان سال بعد طول کشید و هزینه آن از محل مالیات روستاهای اطراف تأمین شد.

ཁ་ཤས་ནས་ «ཁ་ལེ་ཁ» ། «ཁ་ལ» ། «ཁ» ། «ཁ་ལ» ། «ཁ» ། «ཁ» ། «ཁ

ھەر بىر ئەھۋال ئۈستىدە ئۆزىنىڭ ئەقىدىسى ۋە پىكرىنى ئوچۇق ئېيتىش ھەممىمىزنىڭ ۋەزىپىمىز ۋە مەجبۇرىيىتىمىز بولۇپ، بۇنداق قىلىش ئىسلام دىنىدا ئەڭ چوڭ ئەمەلدۇر. ئەمما ئەگەر ئۇنىڭدىن ئىبارەت بولسا ھەممىمىز ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ئىش شۇكى:

«ئەي مۇسۇلمانلار! ئەگەر سىلەر ئۆزىڭلار ۋە ئۆزىڭلار ئۈچۈن ھەممىنى قىلالىساڭلار، ئەمما ئەگەر ئۇنىڭدىن ئىبارەت بولسا ھەممىمىز ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ئىش شۇكى: ھەممىمىز ئۆزىمىز ۋە ئۆزىمىز ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ئىش دەپ قارىغان ئىشلارنى قىلىشىمىز كېرەك.

ᠬᠠᠮᠤᠤᠯᠬᠠᠨᠤᠳ᠂ᠪᠣᠯᠣᠨᠳᠤᠨ᠂

᠂᠂᠂

ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ ᠤᠨᠳᠠᠷᠬᠠᠨ ᠪᠣᠯᠤᠨ ᠪᠣᠯᠪᠠᠰᠤᠷᠬᠠᠯ ᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠭᠰᠠᠨ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ

᠂᠂ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ᠂᠂᠂

ᠳᠤᠷᠠᠳᠴᠢᠨᠠᠷ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ᠂

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠨᠳᠤᠰᠤᠨᠤᠭᠤᠨᠳᠤ᠂

ᠪᠣᠭᠴᠠᠯᠠᠭᠳᠠᠪᠠᠷᠢᠳᠠᠨ᠂

ᠳᠤᠷᠠᠳᠴᠢᠨᠠᠷ ᠪᠣᠯᠤᠭᠰᠠᠨ᠂

᠂᠂᠂

[6] ᠳᠤᠴ᠂ ᠬᠣᠪᠣᠨᠣᠭᠣᠨᠤᠭᠤᠳ᠂ ᠬᠣᠯᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠯᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠯᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠯᠣᠨᠳᠤ᠂ 2005 ᠓᠐᠓᠓᠂ 38 ᠳᠤᠮᠠᠯ᠂ ᠐᠐᠓᠓᠂ 《᠐᠐᠓᠓᠂᠓᠓᠓᠓᠂᠓᠓᠓᠓᠂᠓᠓

ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ සඟරාවේ පළවන ලිපියකි. ඔබගේ ලිපිය පළ කිරීමට පෙර අපගේ කර්තෘ මණ්ඩලය විසින් සමාලෝචනය කරනු ලැබේ.

සාරාංශය සහ සටහන් සඳහන්කිරීම: 14 වන පරිච්ඡේදය (1975 — 2010) පරිගණක ලේඛනය

පරිගණක ලේඛනය සඳහා ලිපි ගොනුව සකස් කිරීමේ දී ලිපි ගොනුවේ නම, ලිපි ලියන්නාගේ නම, ලිපිය ලියූ දිනය, ලිපිය ලියන්නේ කුමක් පිළිබඳවද යන කරුණු සටහන් කිරීම වැදගත් වේ. ලිපි ගොනුවේ නම 2010-01-13 වන දින සිදු කරන ලදී.

[12] ශාස්ත්‍රීය: « පරාමාණු » : ශාස්ත්‍රීය ලිපි ලියන්නේ කුමක් පිළිබඳවද? පරිගණක ලේඛනය, 205 පිටුව, 2003 වර්ෂය, රුහුණු විශ්වවිද්‍යාලය.

[11] « ශාස්ත්‍රීය ලිපි ලියන්නේ කෙසේද? » පරිගණක ලේඛනය, 463 පිටුව, 813, 1987 වර්ෂය, රුහුණු විශ්වවිද්‍යාලය.

[10] ශාස්ත්‍රීය ලිපි ලියන්නේ කෙසේද? පරිගණක ලේඛනය, 1987 වර්ෂය, රුහුණු විශ්වවිද්‍යාලය.